

Informationsblad om tammusen

Våra tammöss härstammar från den vilda husmusen och tillhör arten *Mus Musculus*. Det finns olika typer av möss. De vanligaste är den svensktypade, korsade och engelsktypade. Sedan har vi en typ som heter minimus. Minimusen är inte vanlig i Sverige numera.

Minimusen är den minsta av typerna med en vikt på 10-20g och längd på 10-15cm. Den svensktypade musen har en vikt mellan 20-30g och en längd på cirka 20cm från nos till svanstipp. Den engelsktypade musen är både större och längre. Öron och kropp är större än på den svensktypade och deras svans ska vara längre än deras kropp. Engelsktypade möss har en vikt mellan 40-60g men kan väga upp till 100g. Längden är cirka 30cm från nos till svanstipp. Den korsade typen är precis som det låter, en typ där man blandat svensk- och engelsk typ. Där kan både vikt och storlek variera.

Tammusen har en livslängd mellan 1,5-2 år men vissa individer kan faktiskt bli upp emot 3 år gamla. Möss är nyfikna, sociala och aktiva djur. Under skymning och nätter så är de som mest aktiva men de är även vakna under dagen. I det vilda så lever en hane tillsammans med sina honor och deras ungar. Två fertila hanar bor naturligt inte i samma grupp utan de träffas enbart när den ena inkräktar på den andras revir. Därför är det svårt att hålla två hanar tillsammans i samma bur då de är på en begränsad yta och det inte är något naturligt grupphållande för arten. Det finns uppfödare som genom selektiv och noggrann avel har hanar som faktiskt fungerar tillsammans. Men det är inte vanligt.

Mushonan har regelbundna brunstperioder var 4-5 dag, tiden då hon är mottaglig för befruktning är mindre än ett dygn. Hon går dräktig mellan 20-23 dagar och en kull består oftast av 3-15 ungar, fler är inte ovanligt. Den nyfödda musen är naken, blind och döv. Efter ungefär 3 dagar så börjar pälsen att växa och ögonen öppnas efter cirka 1 vecka. När ungarna sedan är 4-5 veckor bör hanar säras från honor då de redan kan bli könsmogna vid denna ålder. Mössen skall vara minst 4 veckor vid försäljning.

Möss är duktiga klättrare, har bra balans och kan hoppa relativt högt. De kan till och med simma, men det är inget man ska utsätta sina tammöss för då de snabbt kan bli nedkylda.

Enligt Jordbruksverket ska möss inte hållas i en bur som är mindre än 0,09 kvadratmeter. Höjden och den minsta ytan på buren ska vara minst 20cm. Har man flera möss i samma bur så ska varje individ ha minst 0,018 kvadratmeter av burens yta. Mössen ska kunna gräva, bygga bon, klättra samt leta föda i sin bur. Buren ska vara placerad på en dragfri plats och rummet där de är placerade ska ha tillgång till dagsljus. Möss kan göra sig väldigt smala, kommer huvudet igenom en springa så kommer resten av kroppen också igenom. Har man en gallerbur så är det bra att tänka på avståndet mellan spalterna. Till unga individer så bör avståndet mellan gallret inte vara större än 7mm. Det finns gallerburar som har hyllplan som också är av spalter/galler. Detta går emot L80 då gnagare ej får hållas på nätgolv. Har man en sådan bur så måste man ersätta dessa hyllplan med heltäckta.

Mushonor ska bo minst 2 tillsammans i samma bur. Hanar bör lämpligast bo ensamma för att undvika skador och bråk som kan uppkomma fort och bli allvarliga. En grupp bör heller inte bestå av fler än 10 individer i samma bur. Har man fler så kan det bli uppdelningar och nya grupperingar inom gruppen.

Mössen har en lång svans. Detta är deras fortsättning av ryggraden. Svansen är deras hjälpmedel för att hålla balansen. Man bör inte lyfta dem i den hur som helst och får tänka på inredningen så att de inte kan fasta eller skada sin svans i den. När möss är unga så kan man hålla ett försiktigt grepp precis vid svansroten för att förhindra att de hoppar iväg eller som ett hjälpmedel för att lyfta upp dem i handen. Men man ska aldrig hålla ett grepp om svansen med musen hängandes fritt utan kontakt med tassarna i backen.

Möss är allätare. Deras kost består till mesta delen av vegetabilier och spannmål. De ska ha ett basfoder som alltid ska finnas i buren. Förutom basfoder så är det bra att erbjuda tillskott och färskfoder vid sidan om.

Basfödan bör bestå av de fyra sädesslagen: havre, korn, råg och vete. Med tillsatta nötter, fröer och lite torrfoder till hund.

I djuraffärer så finns det "kompletta" sammansatta foder till möss. Dessa är bakade och i

pressad/pelletsform. Men även dessa foder är bra att blanda ut med spannmål och fröer så att mössen kan sysselsätta sig och skala sin mat.

Det rekommenderas att man blandar sitt foder till sina möss själv för att näringsinnehållet där blir som bäst. Exempel på en egen basblandning att göra själv:

- 2 dl havre
- 2 dl vete
- 2 dl korn
- 2 dl råg
- 1/2 dl hirs
- 1/2 dl bovete
- 1/2 dl torrfoder för hund
- 2 msk solrosfrö
- 1 msk linfrö*
- 1 msk sesamfrö
- 1 tsk alfalfafrö
- 1 tsk quinoافرö

* linfrö bör inte tillsättas eller ges extra utöver det som finns i blandningen då det innehåller blåsyra och ej ska överdoseras.

Färskfoder att tillsätta vid sidan av basfodret kan vara t.ex. grönsaker, kött, fisk, pasta, potatis, färska grenar med blad. Saltad, kryddad och besprutat mat ska ej ges.

Möss är ganska känsliga gnagare. Därför är det viktigt med en bra och berikande miljö, korrekt foder och noggrann skötsel. Gnagares tänder växer ständigt, därför är det bra att ge dem kartonger, toarullar, hus och leksaker i trä och andra gnagvänliga tillbehör. Kvistar från t.ex. fruktträd och bärbuskar kan också ges. Tecken på att möss är sjuka kan vara uppburrad päls, rinniga ögon, nysningar/klickande ljud vid andning, avsaknad av päls eller att dom sitter hopsjunkna och andas häftigt. Det finns självklart fler tecken på sjukdom så håll ett noga öga på musens naturliga beteende och utseende.

Vanliga sjukdomar som musen kan drabbas av:

- Ohyra/parasiter: ohyra kan alla drabbas av. Kvalster finns t.ex. naturligt hos musen. Om musen är sjuk eller av någon anledning har ett nedsatt immunförsvar så ökar dessa naturliga kvalster och kan ta övertag och bli allt fler och musen klarar inte av att hålla det på en normal nivå. Musen kliar sig, kan sakna päls och se uppburrad ut. De kan även klia upp sår och ha sårskorpor i huden. Annan ohyra kan komma från smittat strö, bäddmaterial, foder eller från en annan mus. Misstänker man ohyra så tar man med sig sin mus till en djurklinik som artbestämmer ohyran och sätter in rätt behandling.
- Rossel/fnysningar/mykoplasma: musen ska inte låta när den andas. En mus "pratar" heller inte så att vi kan uppfatta ljudet av det. Om musen "kvittrar", knackar eller fnyser när den andas så är den sjuk. Den kan också sitta uppburrad och andas med häftiga bukrörelser - då behöver den vård direkt. Ge nyttigt och vitaminrikt färskfoder, tänk på att inte ha musen på en plats med vinddrag och att den får i sig vätska. Tag sedan kontakt med veterinär.
- Tumörer: tumörer är vanligare på äldre möss, även om yngre kan drabbas. Det finns olika slags tumörer och de kan vara ärftliga. En tumör kan växa fort och sprida sig. Man bör låta sin vän somna in innan tumören växer och innan den sprider sig. Det är svårt att säga hur ont musen har av denna sjukdom, men man bör ha i åtanke att bytesdjur sällan visar sig påverkade av sjukdom och smärta.
- Stereotypa beteenden: utlöses oftast av stress. Att musen är stressad kan bero på understimulering och felaktig miljö men kan även vara ärftligt nedärvt av föräldrar. Vanliga stereotypier är morrhårstugg eller barbering av tassar och mage. Musen putsar sig själv eller sina burkompisar frenetiskt och gnager bort päls eller morrhår. Andra tecken på stress och stereotypi kan vara ständigt gnagande på galler eller ett upprepat mönster som ej är naturligt. T.ex. musen klättrar ständigt upp och ned för gallret eller i burtaket. En mus klättrar vanligtvis på galler om de har en sådan bur, men det stereotypa klättrandet är något de ständigt gör, de klättrar upp och ner, upp och ner...

Med rätt skötsel, omvårdnad, utfodring och kärlek så kan man undvika många tråkigheter. Och en bra uppfattning om hur djuret vanligtvis beter sig och ser ut är också bra att hålla koll på för att kunna förhindra och hitta problem i ett tidigt stadium.

Författare och bilder: Lisa Rohdén

Källhänvisningar: Wikipedia, Jordbruksverket, svemus.se, egna erfarenheter